Функціонування і розвиток механізмів державного управління

УДК 351.84:316.4.063.3:304.442

Шумляєва Ірина Дамирівна

кандидат наук з державного управління, доцент,

доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Shumliaieva Iryna

PhD in Public Administration, Associate Professor

Department of Public Administration and Local Self-Government

Dnipro University of Technology

ORCID: 0000-0001-5727-8888

Карагодін Юрій Дмитрович

аспірант спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

Karagodin Iurii

Postgraduate Student of the

Specialty 281 «Public management and administration»

Dnipro University of Technology

ORCID: 0009-0007-7094-3441

СОЦІАЛЬНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ

SOCIAL DESIGN AS AN INSTRUMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE PROCESSES OF SOCIAL INTEGRATION AND REINTEGRATION

Анотація. *Вступ. Розвиток соціальної держави пов'язаний із новими викликами, що вимагає адаптації соціальних політик, впровадження інноваційних підходів до соціального захисту, а також більш гнучких і персоналізованих моделей підтримки громадян. Нині суспільства стикаються з численними та комплексними соціальними викликами, такими як зростання бідності, посилення соціальної нерівності, демографічні зміни, наслідки збройних конфліктів і природних катастроф тощо. У цьому контексті соціальне проєктування виступає як критично важливий і досить динамічний напрям соціального захисту та водночас інструмент для цілеспрямованого реагування на ці виклики, пропонуючи інноваційні та адаптивні рішення існуючих проблем. Як невід'ємний компонент соціальної системи, соціальні проєкти дозволяють гнучко адаптуватися до мінливих потреб населення та забезпечувати стабільний добробут, використовуючи їх у процесі соціальної інтеграції та реінтеграції переміщених осіб.*

Мета. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування напрямів використання соціального проєктування як інструменту публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції у воєнний період і протягом післявоєнного відновлення в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є нормативно-правове забезпечення реалізації соціальних проєктів в Україні та їх підтримки міжнародними засобами, а також праці вітчизняних і зарубіжних науковців стосовно сутності й особливостей соціальних проєктів, зокрема в контексті забезпечення публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції.

У процесі дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи, основними з яких є: системний та абстрактно-логічний підхід (дав змогу розглядати соціальне проєктування як цілісний

інструмент публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції з логічно пов'язаними взаємозв'язками); узагальнення (дозволив виділити підходи та сформулювати рекомендації щодо адаптації європейського досвіду й визначення перспектив подальшого розвитку соціального проєктування в Україні); аналіз та синтез (для уточнення сутності понять «соціальна інтеграція» та «реінтеграція» на основі вітчизняного законодавства та наукових підходів); порівняльний аналіз (з метою вивчення європейських практик для запровадження у вітчизняних умовах); кейс-стаді (для дослідження досвіду реалізації соціальних ініціатив у містах ЄС та оцінки їх ефективності).

Результати. Проведене дослідження засвідчило, що соціальне проєктування в умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну та подальшого післявоєнного відновлення постає як стратегічний інструмент публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції переміщених громадян. Доведено, що успішна реалізація соціальних проєктів вимагає застосування міждисциплінарного та системного підходів, які дозволяють глибше розуміти сутність соціальних проблем та залучати громадян до процесів прийняття рішень, що зміцнює демократичні інститути та підвищує рівень довіри до влади. Аналіз європейського досвіду та міжнародного співробітництва продемонстрував ефективність парадигми публічного управління, орієнтованої на співучасть та багаторівневу координацію. Для адаптації цих практик в Україні визначено пріоритетні напрями (впровадження механізмів ко-планування із залученням органів влади, громади, науковців та безпосередніх бенефіціарів; застосування індукційного підходу через пілотне тестування інновацій на місцевому рівні з їх подальшим масштабуванням; використання контекстно чутливого моделювання рішень на основі аналізу соціально-демографічних даних та цифрових прогнозів), що має поєднуватися з підтримкою міжнародних партнерів, що

сприятиме впровадженню нових інтегрованих моделей соціального захисту громадян.

Перспективи. Подальші наукові дослідження полягають у детальній розробці практичних аспектів соціального проєктування, апробованих в країнах ЄС, а також вивченні механізмів адаптації конкретних європейських інструментів до специфіки територій України з метою виокремлення релевантних для вітчизняного контексту елементів, які можуть бути імплементовані в систему публічного управління України з урахуванням розглянутих національних викликів. Актуальною залишається розробка методології оцінювання ефективності соціальних проєктів за міжнародною участю та дослідження ролі цифрових платформ у забезпеченні прозорості та інклюзивності соціального дизайну.

Ключові слова: *соціальне проєктування, публічне управління, соціальна інтеграція та реінтеграція, соціальний захист, інструмент, виклики.*

Summary. *Introduction. The development of the social state is associated with new challenges that require implementation of social policies, implementation of innovative approaches to social protection, and introduction of more flexible and personalized citizen support models. Contemporary societies are confronted with numerous complex social challenges, including rising poverty, increasing social inequality, demographic shifts, and the consequences of armed conflicts and natural disasters. In this context, social design emerges as a critically important and rather dynamic area of social protection and, at the same time, as an instrument for targeted responses to these challenges, offering innovative and adaptive solutions to existing problems. As an integral component of the system, social projects provide flexibility to the changing needs of the population and ensure consistent well-being through the application in the processes of social integration and reintegration of displaced persons.*

Purpose. The purpose of the study is to provide a theoretical substantiation of the directions for employing social design as an instrument of public administration in the processes of social integration and reintegration during wartime and the post-war recovery period in Ukraine, taking into account European experience.

Materials and methods. The research materials include the regulatory and legal framework governing the implementation of social projects in Ukraine and their support by international instruments, as well as scholarly works of domestic and foreign researchers addressing the essence and specific features of social projects, particularly in the context of ensuring public administration of social integration and reintegration processes.

The study employed general scientific and special research methods, including: the systemic and abstract-logical approaches (which enabled considering social design as a holistic instrument of public administration with logically interconnected interrelations); generalization (which made it possible to identify approaches and formulate recommendations to adapt European experience and determine prospects for the further development of social design in Ukraine); analysis and synthesis (to clarify the essence of the concepts of "social integration" and "reintegration" based on national legislation and academic approaches); comparative analysis (to examine European practices for potential implementation under domestic conditions); and the case study method (to analyze the experience of implementing social initiatives in EU cities and to assess their effectiveness).

Results. The study has confirmed that, under the conditions of the Russian Federation full-scale invasion of Ukraine and the subsequent post-war recovery, social design functions as a strategic instrument of public administration in the processes of social integration and reintegration of the displaced citizens. It has been proven that the successful implementation of social projects requires interdisciplinary and systemic approaches, enabling a deeper understanding of

social problems and facilitating citizen participation in decision-making processes, thereby strengthening democratic institutions and increasing public trust in government. The European experience and international cooperation analysis has demonstrated the effectiveness of a public administration paradigm oriented towards participatory governance and multi-level coordination. To adapt these practices in Ukraine, priority directions have been identified, including: the introduction of co-planning mechanisms involving public authorities, communities, scholars, and direct beneficiaries; the application of an inductive approach through pilot testing of innovations at the local level followed by scaling; and the use of context-sensitive solutions modeling based on socio-demographic data analysis and digital forecasting. These measures should be combined with support from international partners to facilitate the implementation of new integrated models of citizens social protection.

Discussion. Further research should focus on the detailed elaboration of practical aspects of social design tested in EU countries, as well as on examining mechanisms for adapting specific European instruments to the territorial specificities of Ukraine in order to identify elements relevant to the domestic context that can be implemented within Ukraine's public administration system, taking into account existing national challenges. The development of methodologies for evaluating the effectiveness of internationally supported social projects remains relevant, as does the study of the role of digital platforms in ensuring transparency and inclusiveness in social design.

Key words: *social design, public administration, social integration and reintegration, social protection, instrument, challenges.*

Постановка проблеми. Соціальне проєктування набуває особливого значення в Україні, зважаючи на повномасштабне збройне вторгнення РФ, унаслідок чого було спричинено соціальні та гуманітарні негативні наслідки, включаючи масове внутрішнє переміщення і зовнішню міграцію

населення, збільшення кількості осіб з інвалідністю, руйнування інфраструктури та погіршення психоемоційного стану громадян. Соціальне проєктування є важливим інструментом публічного управління, який спрямований на організацію та координацію процесів соціальної інтеграції та реінтеграції. Виходячи з його сутності, як «процесу розробки соціального проєкту, його ресурсного обґрунтування та технології реалізації з метою вирішення соціальних проблем та уникнення соціальних ризиків» [1], в умовах російської агресії важливим є наголос на системному міждисциплінарному підході до розробки, планування та впровадження соціальних ініціатив, що допомагають різним групам населення адаптуватися до змін у суспільстві, подолати соціальні бар'єри та відновити соціальні зв'язки.

У контексті публічного управління соціальне проєктування дозволяє ефективно мобілізувати ресурси, залучати зацікавлені сторони та забезпечувати координацію між різними рівнями влади і громадськими інститутами. З цієї позиції розвиток соціального проєктування є ключовим напрямом публічного управління, який забезпечує системність, прозорість і результативність у процесах соціальної інтеграції та реінтеграції, сприяючи побудові більш справедливого і гармонійного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціального проєктування перебувають у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджують різні аспекти цієї багатогранної проблематики. Європейський досвід надає важливі методологічні орієнтири для розвитку соціального проєктування та запровадження соціальних інновацій в контексті публічно-управлінського підходу. Так, Ф. Кампоморі та М. Казула [2] пропонують теоретичні підходи до формулювання управлінського виміру соціальних інновацій, а Т. Веллінгс, С. Маджумдар та Х. Пурнарас аналізують швейцарський підхід до покращення міського

життя через нову модель та інструменти соціального проєктування у сфері розподілу муніципальних інвестицій [3].

Значна увага у вітчизняній науковій літературі приділяється теоретичному обґрунтуванню концептуальних засад соціальних проєктів. Так, аналізу понятійно-категоріального апарату, систематизації та характеристиці окремих видів соціальних проєктів присвячено праці М. Мішиної та О. Мішина [1], Г. Лемко [4], Т. Серги та С. Щербини [5], Т. Мигович, Т. Кропельницької та С. Кулеша-Любінець [6]. У контексті практичної реалізації ідей соціального проєктування К. Кулава та М. Брагар [7], О. Могилка і В. Костіна [8], а також Л. Романовська [9] акцентують увагу на вдосконаленні інструментарію соціального проєктування безпосередньо у практиці соціальної роботи. Водночас з цим В. Нікітенко, Г. Нагорна та О. Матюшенко досліджують процеси становлення та розвитку соціального проєктування як важливого напряму розвитку публічного управління [10; 11; 12].

Для даного дослідження важливими є праці українських науковців, присвячені специфіці соціальної інтеграції та реінтеграції в умовах збройної агресії та післявоєнного відновлення України. Зокрема, колектив вітчизняних авторів розглядає підходи у сфері стратегічного менеджменту соціальної інтеграції України в умовах російської агресії, зважаючи на ключові виклики та можливості для консолідації суспільства [13], а В. Плющ аналізує чинники соціальної інтеграції в українському суспільстві під час російсько-української війни, приділяючи увагу основним стратегіям включення різних соціальних груп до єдиного національного простору [14]. У наукових розробках В. Фадєєва визначаються завдання повоєнної соціальної (ре)інтеграції, наголошуючи на необхідності подолання нових соціальних викликів [15].

Доповнюючи проблематику сучасних викликів в Україні, О. Сахарук розкриває значення цифрових технологій у процесі соціальної інтеграції та

реінтеграції стосовно осіб, які постраждали від війни [16], а І. Цимбалюк та А. Колосок визначають засади соціальної та економічної реінтеграції ветеранів війни в суспільне життя [17]. Вітчизняні науковці також активно розробляють напрями підтримки найбільш вразливих груп через застосування соціального проєктування як ефективного соціального захисту категорій населення, що потребують особливої уваги [18; 19]. Водночас, попри вагомий внесок науковців у досліджувану проблематику, існує потреба в більш глибокому вивченні питань соціального проєктування в публічному управлінні та подальших пошуків щодо створення дієвих моделей соціальної (ре)інтеграції громадян в умовах відновлення України.

Метою статті є теоретичне обґрунтування напрямів використання соціального проєктування як інструменту публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції у воєнний період, а також протягом післявоєнного відновлення в Україні з урахуванням європейського досвіду.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є нормативно-правове забезпечення реалізації соціальних проєктів в Україні та їх підтримки міжнародними засобами, а також праці вітчизняних і зарубіжних науковців стосовно сутності й особливостей соціальних проєктів, зокрема в контексті забезпечення публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції.

У процесі дослідження було використано загальнонаукові та спеціальні наукові методи, основними з яких є: системний та абстрактно-логічний підхід (дав змогу розглядати соціальне проєктування як цілісний інструмент публічного управління процесами соціальної інтеграції та реінтеграції з логічно пов'язаними взаємозв'язками); узагальнення (дозволив виділити підходи та сформулювати рекомендації щодо адаптації європейського досвіду й визначення перспектив подальшого розвитку соціального проєктування в Україні); аналіз та синтез (для уточнення сутності понять «соціальна інтеграція» та «реінтеграція» на основі

вітчизняного законодавства та наукових підходів); порівняльний аналіз (з метою вивчення європейських практик для запровадження у вітчизняних умовах); кейс-стаді (для дослідження досвіду реалізації соціальних ініціатив у містах ЄС та оцінки їх ефективності).

Виклад основного матеріалу. В умовах постійного ускладнення соціальних процесів актуалізується вирішення одного із головних завдань публічного управління – забезпечення гармонійного розвитку суспільства, що передбачає, зокрема, використання потенціалу соціальної інтеграції та реінтеграції. У вітчизняному законодавстві поняття соціальної інтеграції та реінтеграції вміщено в Державному стандарті соціальної інтеграції та реінтеграції бездомних осіб, затвердженому наказом Мінсоцполітики від 19 вересня 2013 р. № 596, де відповідна соціальна послуга визначена як «комплекс заходів з надання допомоги бездомним особам, що здійснюється протягом строку, необхідного для надання їм допомоги, і спрямований на поступове повернення бездомної особи до самостійного повноцінного життя в суспільстві з урахуванням індивідуальних потреб та наданням притулку» [20].

Соціальну (ре)інтеграцію в контексті післявоєнного відновлення В. Фадєєв пропонує розглядати, як процес залучення осіб до різних форм повсякденної соціальної взаємодії, зокрема через здійснення спільних колективних практик урядування, відновлення, громадської та волонтерської роботи [15, с. 113]. На думку О. Сахарука, соціальна інтеграція передбачає «процес включення людини до суспільства та забезпечення їй можливості повноцінно жити та розвиватися в ньому», тоді як «реінтеграція означає процес повернення людини до звичного життя після перерви, викликаної травматичною подію, такою як війна» [16, с. 43]. Виділяючи напрями державної політики соціальної інтеграції в умовах війни та післявоєнного відновлення, вітчизняні науковці пропонують виділяти інтеграцію ВПО та біженців в ЄС, реінтеграцію деокупованих

територій, психологічну реабілітацію, європейську інтеграцію, підтримку соціальної рівності [13].

Аналізуючи процес реінтеграції І. Цимбалюк та А. Колосок наголошують на тому, що в якості багатоступеневого процесу розвитку та зміни певного стану (зовнішня реінтеграція), а також активних дій самої особи (внутрішня реінтеграція) включають фізичну, психологічну та соціально-економічну адаптацію. Важливість цього обумовлена необхідністю об'єднання і стабілізації суспільства, дотримання прав людини, а вирішення проблем реінтеграції запобігає соціальній ізоляції, безробіттю, погіршенню фізичного та психічного здоров'я, зростанню соціальної напруженості [17, с. 143].

У загальному значенні соціальна інтеграція є процесом включення індивіда або групи осіб до соціальної спільноти, суспільства в цілому або певної соціальної системи. Водночас вона передбачає адаптацію, прийняття норм, цінностей, правил поведінки, що домінують в суспільстві, а також активну участь в його соціальному, економічному, культурному житті. Соціальна інтеграція сприяє формуванню відчуття приналежності, стабільності та взаєморозуміння між різними соціальними групами, що є важливим для забезпечення соціальної згуртованості.

Соціальну реінтеграцію слід розглядати як процес вторинного включення особи або групи в соціальне середовище після періоду ізоляції, виключення або маргіналізації. Зазвичай цей термін застосовується до людей, які з різних причин тимчасово опинилися поза сталими для них соціальними структурами. Соціальна реінтеграція передбачає не лише суспільну адаптацію, але й подолання бар'єрів, які виникли через попередні труднощі.

Соціальна інтеграція, як загальний процес первинного включення в суспільство, може відбуватися протягом усього життя людини, оскільки є фундаментальною для функціонування будь-якого суспільства,

забезпечуючи його цілісність та стабільність, а її види обумовлені багатьма факторами. Соціальна реінтеграція є більш специфічним і складним процесом, оскільки має вторинний характер, вимагаючи не лише адаптації, а й подолання наслідків попереднього виключення. Це впливає на відповідні програми реінтеграції, які можуть включати професійну перепідготовку, психологічну підтримку, допомогу з житлом та працевлаштуванням, а також сприяння відновленню сімейних і громадських зв'язків.

В умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну, що стало безпрецедентним викликом для українського суспільства, яке зазнало внаслідок цього глибоких трансформацій, питання соціальної інтеграції та реінтеграції набувають особливої гостроти і критичної важливості з метою розуміння динаміки відповідних соціальних процесів, формування ефективної соціальної політики та підтримки мільйонів людей, життя яких було кардинально змінено. У контексті війни ці процеси передбачають повернення і включення до активного суспільного життя, зокрема людей, які повертаються після евакуації, переїзду чи деокупації, забезпечення їх рівних можливостей та доступу до ресурсів. Соціальна реінтеграція у такому контексті фокусується на поверненні до нормального життя таких осіб, що є складним процесом, який вимагає не лише відновлення матеріальної забезпеченості, але й соціальної, психологічної та емоційної підтримки.

До основних викликів, з якими стикається Україна в процесі соціальної інтеграції та реінтеграції громадян на сучасному етапі, слід віднести: масову внутрішню та зовнішню міграцію мільйонів українців, змушених покинути свої домівки, переїжджаючи в безпечніші регіони країни чи за кордон, навантаження на інфраструктуру громад, які прийняли переселенців; повернення частини переселенців унаслідок звільнення територій та поступового відновлення безпеки, зокрема тих українців, які виїхали за кордон, що потребує допомоги в адаптації, пошуку роботи,

відновленні соціальних зв'язків та подоланні психологічних травм; деокупацію територій, що ставить перед державою і суспільством завдання реінтеграції населення, яке тривалий час перебувало під впливом ворожої пропаганди та зазнало репресій, вимагаючи роботи із подолання наслідків окупації, відновлення довіри та гарантування безпеки; психологічні травми та посттравматичний стресовий розлад унаслідок втрат, насильства, страху, депресій та інших психічних розладів, що обумовлює важливість побудови ефективної системи надання психологічної допомоги та реабілітації; соціальну стигматизацію та дискримінацію, зважаючи на порушення принципів рівності та справедливості, розділення людей, що послаблює соціальну згуртованість і потребує освітніх заходів, підвищення обізнаності й впровадження заходів, які захищають права всіх громадян з метою формування толерантного та інклюзивного суспільства; економічні проблеми і труднощі, обумовлені руйнуванням багатьох підприємств, зростання безробіття та інфляції, що негативно впливає на забезпечення гідного рівня життя для громадян; втрата довіри до публічних інституцій внаслідок тривалої збройної агресії та дезінформаційної кампанії з боку РФ потребує її відновлення для згуртування суспільства.

Зважаючи на ці виклики та існуючі проблеми, соціальне проєктування може стати потужним інструментом, що дозволяє органам публічного управління ефективно впливати на процеси соціальної інтеграції та реінтеграції. Соціальне проєктування, побудоване на проактивному підході до розробки, впровадження та оцінки проєктів, спрямованих на вирішення конкретних соціальних проблем, задоволення потреб певних груп населення та досягнення позитивних соціальних змін, дозволяє передбачати потенційні виклики та розробляти ефективні рішення, попереджаючи критичні наслідки.

Різні аспекти соціального проєктування досліджувалися вітчизняними вченими з метою вивчення розуміння сутності соціальних

проєктів та процесу їх реалізації. Важливість розвитку соціального проєктування в Україні на сучасному етапі відображена в низці праць вітчизняних науковців з таких науково-прикладних аспектів: понятійно-категоріальна та видова характеристика соціальних проєктів [1; 4; 5; 6]; удосконалення соціального проєктування в практиці соціальної роботи [7; 8; 9]; становлення та розвиток соціального проєктування в публічному управлінні [10; 11; 12]; удосконалення інтеграційної політики України [14]; соціальне проєктування у забезпечення соціального захисту вразливих категорій населення [18; 19].

В європейському вимірі соціальне проєктування розглядається через практичне застосування сучасних методів аналізу даних, моніторингу та оцінки ефективності соціальних ініціатив та інновацій. Соціальні інновації в ЄС, зокрема, обумовлені встановленням у 2019 р. нового амбітного курсу на справедливу та інклюзивну Європу, яка захищає своїх громадян, створюючи для цього нові можливості. Так, на Соціальному саміті в Порто (2021 р.) було погоджено поставити соціальні мережі в центр політичних стратегій. Необхідність досягнення до 2030 р. трьох важливих соціальних цілей (занятість, навчання та скорочення бідності) потребує виконання та оперативного коригування існуючих стратегій, а також формування нових підходів, адаптуючи їх до умов, кі змінюються, для досягнення максимального соціального ефекту.

Слід відзначити, що проблематика соціальних інновацій була актуальною набагато раніше в ЄС, що демонструє дослідницький проєкт «Теоретичні, емпіричні та політичні основи для побудови соціальних інновацій у Європі» (TEPSIE), який здійснювався протягом 2012-2014 рр. за фінансування ЄС між шістьма європейськими інституціями: Данським технологічним інститутом, Молодим фондом, Центром соціальних інвестицій в Гейдельберзькому університеті, Атлантис Консалтинг, Католицьким університетом Португалії та Вроцлавським дослідницьким

центром EIT+. Проєкт був присвячений дослідженню перешкод для соціальних інновацій, а також структур і ресурсів, необхідних для їх підтримки на європейському рівні [21, с. 2].

Як відзначають Ф. Кампоморія та М. Казула, проєкт TEPSIE став важливим методологічним внеском для вимірювання соціальних інновацій. Досліджуючи їх концептуальну основу і базуючись на публічно-управлінському підході, вони запропонували триетапну основу для розробки соціально-інноваційних практик, які застосовуються у сфері інтеграції біженців в п'яти містах: Болонья і Парма (Італія), Берлін (Німеччина), Відень (Австрія) і Любляна (Словенія). Перший етап є підготовчим, передбачаючи глибокий аналіз контексту проблеми, як в актуальному, так і в історичних аспектах, а спроможність системи до інновацій вивчається згідно з підходом TEPSIE. Другий аналітичний етап включає в себе аналіз успішних кейсів, що були реалізовані в інших регіонах, з метою ідентифікації «розумних практик», а не лише «найкращих». На третьому етапі ко-планування реалізується побудова взаємодії між усіма зацікавленими сторонами (влада, громада, наука, бізнес) з визначенням мети, строків, сфер відповідальності сторін, можливих джерел фінансування, параметрів оцінки ефективності та інших аспектів [2, с. 177 – 180].

Такий підхід використовується в контексті реалізації європейського проєкту «Інтеграція біженців у суспільство та ринок праці через соціальні інновації» (SIforREF), який об'єднав муніципалітети, університети, неурядові організації та дослідницькі установи Австрії, Італії, Словенії та Німеччини з метою створення інноваційних підходів до інтеграції біженців у соціальне та економічне життя місцевих громад шляхом апробації окремих ініціатив через локальні пілотні проєкти в окремих регіонах з подальшим масштабуванням [22]. Основною метою проєкту SIforREF стало впровадження багаторівневого підходу до проєктування публічних рішень

з використанням концепції партисипативного соціального дизайну (процес розробки соціальних інновацій за участі об'єктів інновацій). Проєкт не лише сприяв створенню інноваційних інструментів інтеграції, але й забезпечив системний обмін досвідом між міськими адміністраціями, академічними структурами та представниками громадянського суспільства. Визначальною рисою цієї ініціативи стало тестування локальних рішень через серію пілотних проєктів, зокрема моделі кооперативного житла для біженців у Відні (Wohnen im Dialog), платформи підтримки мігрантського підприємництва у Пармській агломерації, а також ініціативи соціального наставництва у Любляні.

Роль публічного управління у межах проєкту SIforREF мала подвійний характер: по-перше, муніципалітети виступали як інституційні носії змін, відповідаючи за впровадження практик на місцевому рівні; по-друге, вони були учасниками транскордонної координації, що дозволяло узгоджувати підходи до інтеграції у міжрегіональному форматі. Важливо підкреслити, що значна частина рішень приймалася з урахуванням зворотного зв'язку з цільовими групами, що забезпечувало високий рівень легітимності та адаптивності рішень до контексту конкретного міста. У результаті проєкту було підписано Меморандум порозуміння між ключовими учасниками, в якому були зафіксовані наміри масштабування успішних практик та закріплення їх у локальних стратегічних документах.

Аналогічну структуру має міський інноваційний проєкт INTE-great, спрямований на покращення процесу соціальної інтеграції біженців і шукачів прихистку з реалізацією п'яти пілотних ініціатив в містах Варезе (Італія), Барселона (Іспанія), Афіни (Греція), Нікосія (Кіпр), Лімерик (Ірландія) з аналізом їх ефективності і формулюванням рекомендацій щодо подальшого масштабування. Проміжними здобутками цього проєкту є таке: за результатами роботи в містах-пілотах розроблено стратегію для муніципалітетів (Integration Strategy Framework, ISF), як рамковий підхід до

локальних стратегій інтеграції біженців і шукачів притулку, що передбачає аналіз потреб, мапування стейкхолдерів, індикатори участі, шаблони міжсекторальних планів; в містах було створено інформаційні хаби, організовано інтеграційні фестивалі, мовні та працевлаштувальні воркшопи, реалізовано доступ до базових соціальних послуг, програми наставництва «peer-to-peer», розроблено набори фасилітаційних сесій, опитувальники та моделі круглих столів для залучення муніципалітетів, громадських організацій, діаспорних груп і самих мігрантів до спільного планування інтеграції, випробувані процедури прийняття локальних рішень місцевих проблем, у результаті чого проведено аналіз порівняльних даних щодо бар'єрів і каталізаторів локальної інтеграції; створено мультиканальний цифровий інформаційний хаб I-HUB для новоприбулих мігрантів з можливістю подальшої кастомізації і локалізації під окремі міста; розроблено рекомендації для центральної і місцевої влади з акцентом на необхідність координації між окремими регіонами в процесі імплементації рішень.

Крім цього, показовим є досвід швейцарського міста Аарау (кантон Аргау), де у 2023 р. було реалізовано дослідницький проєкт, спрямований на вдосконалення практик міського управління через поєднання партисипативного підходу та аналізу емпіричних даних. Ініціатива стала частиною наукової роботи колективу дослідників, що мала на меті розробити нову модель прийняття рішень у сфері розподілу муніципальних інвестицій за критерієм публічної легітимності [3]. Цей приклад соціального проєктування нового типу поєднав принципи доказової політики, цифрового прогнозування та активної участі громадян у процесі прийняття рішень.

Ключовою інновацією цього проєкту стало впровадження контекстно-незалежної метрики легітимності, яка дозволяє оцінювати відповідність інвестиційних рішень в різних районах міста очікуванням громадян та

ступінь зміцнення довіри до органів місцевої влади. Так, в опитуванні взяли участь 1 204 мешканців міста, яким було запропоновано оцінити низку можливих сценаріїв розподілу ресурсів. Зібрані дані дали змогу побудувати статистичну модель, яка визначає оптимальну стратегію інвестування з точки зору досягнення максимальної соціальної легітимності. Проєкт також включав створення прогностичної цифрової моделі на основі методів машинного навчання, яка дозволяє передбачити рівень суспільного схвалення рішень, виходячи з демографічних, соціальних та територіальних характеристик. Такий підхід забезпечує можливість ухвалення публічних рішень не лише з урахуванням прямих запитів громадян, але й шляхом моделювання їх очікувань та реакцій на ті чи інші інтервенції.

Роль органів публічної влади у цьому процесі була подвійною. З одного боку, муніципалітет Аарау виступив як партнер дослідницької ініціативи, надавши необхідний інституційний доступ до місцевої інфраструктури, сприяв поширенню інформації серед мешканців та гарантував подальше використання результатів дослідження у стратегічному плануванні міста. З іншого боку, органи влади постали як об'єкт реформування через запровадження нових процедур, що базуються на прозорості, відкритості та принципах соціального контракту.

Аналіз теоретико-прикладних засад соціального проєктування в країнах Європейського Союзу свідчить про існування стійкої парадигми публічного управління, орієнтованої на співучасть, доказовість та багаторівневу координацію. Для адаптації європейського досвіду в українських умовах вбачається доцільним інтегрувати розглянуті елементи соціального проєктування, апробовані в країнах Європейського Союзу, зокрема: механізми ко-планування із залученням органів влади, громадських організацій, наукових установ і самих бенефіціарів політик для забезпечення прозорості, підзвітності та підвищення рівня легітимності прийнятих публічно-управлінських рішень; індукційний підхід через

пілотне тестування соціальних інновацій на місцевому рівні з аналізом ефективності й недоліків проєктів з подальшим масштабуванням успішних практик; контекстно чутливе моделювання рішень із застосуванням методів прогнозування на основі соціально-демографічних даних, що забезпечує можливість враховувати як реальні потреби цільових груп, так і можливі реакції громадськості; формування багаторівневих партнерств між державними структурами різних рівнів і громадянським суспільством, що забезпечує інституційну сталість інтеграційних рішень і узгодженість дій у період повоєнного відновлення.

Нині соціальне проєктування, як ефективний інструмент публічного управління, що сприяє соціальній інтеграції та реінтеграції громадян в Україні, дозволяє розробляти інноваційні, адаптивні та комплексні рішення для подолання соціальних проблем, забезпечення підтримки вразливих груп населення, відновлення соціальних зв'язків і формування інклюзивного суспільства. Цьому сприяє допомога міжнародних партнерів, які надають суттєву підтримку Україні за допомогою ініціатив із соціального проєктування. У цьому контексті слід відзначити запуск проєкту «Модернізація системи соціальної підтримки населення України», ініційованого Міністерством соціальної політики України за фінансової допомоги Світового банку. Основні цілі цього проєкту стосуються оптимізації механізмів надання соціальної допомоги найвразливішим групам населення, вкладення коштів у посилення інституційної здатності органів, відповідальних за адміністрування соціальної допомоги та послуг, а також фінансування розвитку сімейних форм догляду для забезпечення допомоги дітям-сиротам, дітям без батьківської опіки, дітям з інвалідністю та сім'ям у соціально складних умовах [23].

У межах цього проєкту з вересня 2021 р. по вересень 2023 р. було передбачено проведення експериментального проєкту з організації в територіальних громадах соціальної роботи із сім'ями та дітьми, які належать

до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах [24], реалізація якого збіглася з початком повномасштабної агресії РФ проти України. Згідно з наказами Мінсоцполітики України, до його учасників увійшли 105 територіальних громад, а для тестування інтегрованої моделі було обрано 15 територіальних громад.

У продовження цієї діяльності було розпочато впровадження експериментального проєкту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості [25], яка покликана сприяти збереженню та покращенню психологічного благополуччя громадян, зменшенню рівня стресу та тривожності в суспільстві, підвищенню здатності населення до ефективної адаптації в умовах кризових явищ. До участі в проєкті запрошені всі територіальні громади України. Постановою Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2025 р. № 1505 експериментальний проєкт було продовжено до 30 червня 2026 р. [26].

Світовий банк у листопаді 2023 р. схвалив додаткове фінансування проєкту «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності» (INSPIRE), який покликаний посилити соціальний захист в Україні. Цей проєкт спрямований на підтримку найуразливіших верств населення як під час війни, так і в період повоєнного відновлення, а також модернізацію системи надання соціальних послуг. Укладена 4 грудня 2024 р. угода про позику передбачає запровадження 29 видів соціальних виплат, що дозволить надавати комплексну допомогу тим, хто опинився у скрутному становищі [27].

Важливими ініціативами також є проєкти Ради Європи у межах Плану дій для України «Стійкість, відновлення та відбудова» на 2023-2026 рр., присвячені захисту соціальних прав («Посилення соціального захисту в Україні», «Посилення соціального виміру в Україні»). Їх метою є підтримка українських органів державної влади в частині забезпечення гідного рівня соціального захисту постраждалого від війни населення, включно з

переміщеними особами, літніми людьми, дітьми, особами з обмеженими можливостями та особами, які належать до вразливих груп, у прозорий, стійкий спосіб, що враховує гендерні аспекти, як істотної складової стійкої політики органів влади щодо захисту прав людини [28].

В умовах серйозного зниження людського капіталу внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації особливу важливість набуває реалізація відповідної частини Плану дій Ukraine Facility протягом 2024-2027 рр. за фінансової підтримки Європейського Союзу [29]. Для усунення соціальних та економічних наслідків війни, покращення якості життя в Україні, покращення демографічної ситуації та повернення людей в Україну передбачено комплексний підхід для реалізації 9-ти реформ, що включає: нову політику зайнятості; розвиток системи освіти та культури; створення нових програм соціального житла; забезпечення ґендерної рівності; розвиток соціальної інфраструктури; зміцнення системи соціального захисту та підтримки; підвищення ефективності державного управління у соціальній сфері; інтеграцію принципів соціальної справедливості й інклюзивності; деінституціоналізацію соціального догляду та обслуговування. Особлива увага приділяється адаптації національного законодавства до європейських стандартів, що сприятиме сталому розвитку соціальних послуг і збільшенню доступу до них для всіх верств населення, зокрема для найбільш вразливих.

У цьому напрямі позитивний європейський досвід соціального проєктування є цінним джерелом для формування української моделі соціальної інтеграції та реінтеграції, враховуючи національні виклики воєнного часу та повоєнного відновлення. Імплементація релевантних елементів цих практик у систему соціального проєктування з подальшою реалізацією в межах публічного управління України сприятиме посиленню участі громадян у прийнятті рішень, розвитку соціальних інновацій і, як наслідок, ефективній реалізації соціальних проєктів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Соціальне проєктування, як ефективний інструмент публічного управління, сприяє соціальній інтеграції та реінтеграції громадян в умовах сучасних викликів, спричинених повномасштабним вторгненням РФ в Україну. Воно дозволяє розробляти інноваційні, адаптивні та комплексні рішення для подолання соціальних проблем, забезпечення підтримки вразливих груп населення, відновлення соціальних зв'язків і формування інклюзивного суспільства. Вітчизняний досвід соціального проєктування, поєднаний із міжнародними та європейськими практиками, підкреслює важливість міждисциплінарного підходу, системності, прозорості та координації між різними рівнями влади і громадськими інститутами.

Використання соціального проєктування для процесу соціальної інтеграції та реінтеграції в Україні є довготривалим й багатогранним процесом, який вимагає консолідованих зусиль держави, громадянського суспільства, міжнародних партнерів та кожного громадянина. У цьому контексті важливим є здійснення подальших досліджень щодо конкретизації практичних аспектів соціального проєктування, апробованих у країнах ЄС, а також вивченні механізмів адаптації конкретних європейських інструментів до специфіки територій України з метою виокремлення релевантних для вітчизняного контексту елементів, які можуть бути імплементовані в систему публічного управління України з урахуванням розглянутих національних викликів. Актуальною залишається розробка методології оцінювання ефективності соціальних проєктів за міжнародною участю, а також дослідження ролі цифрових платформ у забезпеченні прозорості та інклюзивності соціального конструювання.

Література

1. Мішина С. В., Мішин О. Ю. Науково-практичні засади соціального проектування. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL:

http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7620 (дата звернення: 2.02.2026).

2. Campomori F., Casula M. How to frame the governance dimension of social innovation: theoretical considerations and empirical evidence. *Innovation: The European Journal of Social Science Research.* 2023. № 36(2). P. 171–189. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13511610.2022.2036952 (дата звернення: 28.01.2026).

3. Wellings T. S., Majumdar S., Hänggli Fricker R., Pournaras E. Improving city life via legitimate and participatory policy-making: A data-driven approach in Switzerland. *Improving City Life via Data-driven Approach* : Proceedings of the 24th Annual International Conference on Digital Government Research, dg.o '23, July 11-14, 2023. Gdańsk, Poland. URL: https://arxiv.org/abs/2306.13696 (дата звернення: 10.02.2026).

4. Лемко Г. І. Соціальне проєктування: дефініція поняття. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 78. С. 50–53.

5. Серга Т. О., Щербина С. С. Соціальне проєктування: сутність, призначення, методологія. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер.: «Педагогіка. Соціальна робота». 2024. Вип. 1(54). С. 195–199.

6. Myhovych T., Kropelnytska S., Kulesha-Liubinets M. Components and features of the social project. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica* : Conference:, June 2020. URL: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3241 (дата звернення: 15.02.2026).

7. Кулава К. О., Брагар М. І. Соціальне проєктування як інструмент розвитку та вдосконалення практики соціальної роботи. *Матеріали 79-ї наук. конф. проф.-викл. складу і наук. працівників Одеського нац. ун-ту ім. І. І. Мечникова*. Секція «Факультет психології та соціальної роботи» (Одеса, 27-29.11.2024). Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. С. 27–30.

URL: https://dspace.onu.edu.ua/items/a3ed80e5-a91d-4a75-9b32-e7a8e9412a06 (дата звернення: 12.02.2026).

8. Могилка О. П, Костіна В. В. Соціальне проєктування в умовах війни в Україні: досягнення та нові виклики. *Сучасні реалії та перспективи соціального виховання в різних соціальних інституціях* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. Харків : [б.в.]. 2023. С. 191–198. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/95435ae1-7212-4af2-8e71-795cfe1a9a87/content (дата звернення: 12.02.2026).

9. Романовська Л. І. Особливості соціального проєктування в соціальній роботі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2020 р. Т. 1, № 68. С. 104–108.

10. Нікітенко В. Соціальне проєктування у публічному управлінні: синергетична методологія. *Humanities studies*. 2023. № 16 (93). С. 174–182. URL: https://humstudies.com.ua/article/view/288999/282611 (дата звернення: 13.02.2026).

11. Нагорна Г. О. Соціальне проектування: історія становлення та розвитку. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32). С. 451–454.

12. Матюшенко О. В. Соціальне проєктування: теоретичні підходи до визначення. *Проблеми сучасних трансформацій*. Сер.: право, публічне управління та адміністрування. 2022. № 4. URL: https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-4-02-01/2022-4-02-01 (дата звернення: 15.02.2026).

13. Квасній Л. Г., Ворончак І. О., Квасній З. В., Сенишин С. Є., Гацков, О. А. Стратегічний менеджмент соціальної інтеграції України в умовах війни. *Актуальні питання економічних наук.* 2025. № 9. URL: https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/380 (дата звернення: 16.02.2026).

14. Плющ В. Стратегії соціальної інтеграції в українському суспільстві під час російсько-української війни. *Соціологічні студії*. 2025.

№ 2(27). С. 51–59. URL: https://sociostudios.knu.ua/index.php/socio/uk/article/view/427 (дата звернення: 02.02.2026).

15. Fadieiev V. Old and new differences: social (re)integration after the war. *Filosofska Dumka.* 2023. № 2. С. 99–116.

16. Сахарук О. Роль цифрових технологій у процесі соціальної інтеграції та реінтеграції постраждалих від війни. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. Вип. 1 (12). С. 42–47.

17. Цимбалюк І., Колосок А. Теоретичні основи соціально-економічної реінтеграції ветеранів у цивільне суспільство. *Ввічливість. Humanitas.* 2024. № 2. С. 140–148.

18. Михайлишин Г., Довга М. Соціальне проектування як один із прогресивних засобів подолання проблем молодих сімей у Івано-Франківській області. *Освітній простір України.* 2019. Т. 17. С. 139–146. URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/esu/article/view/2604 (дата звернення: 18.02.2026).

19. Петрочко Ж. Інновації соціальної роботи щодо забезпечення права дитини на сім'ю: супровід сімей із чатботу «Дитина не сама». *Ввічливість. Humanitas.* 2023. № 3. С. 74–81.

20. Про затвердження Державного стандарту соціальної інтеграції та реінтеграції бездомних осіб : Наказ *Мінсоцполітики України* від 19.09.2013 р. № 596**.** URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1671-13#Text (дата звернення: 29.01.2026).

21. Social innovation theory and research. A Guide for Researchers. December 2014. 52 p. URL: https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2015/04/YOFJ2785_Tepsie_A-guide_for_researchers_ 06.01.15_WEB.pdf (дата звернення: 21.02.2026).

22. Interreg Central Europe Programme. SIforREF – Integrating Refugees in Society and the Labour Market Through Social Innovation. URL:

https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/SiforREF.html (дата звернення: 22.02.2026).

23. Проєкт «Модернізація системи соціальної підтримки населення України». URL: https://proifi.gov.ua/projects/227408004 (дата звернення: 23.02.2026).

24. Деякі питання реалізації експериментального проекту з організації в територіальних громадах соціальної роботи із сім'ями та дітьми, які належать до вразливих груп населення та/або перебувають у складних життєвих обставинах : Постанова Кабінету Міністрів України від 4.08.2021 р. № 817. URL: https://zakononline.ua/documents/show/498199___741319 (дата звернення: 05.02.2026).

25. Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Постанова Кабінету Міністрів України від 3.10.2023 р. № 1049. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D0%BF#Text (дата звернення: 10.02.2026).

26. Деякі питання реалізації експериментального проекту з організації надання комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості в територіальних громадах : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.11.2025 р. № 1505. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1505-2025-%D0%BF#Text (дата звернення: 14.02.2026).

27. Угода про позику (Додаткове фінансування для Проекту «Інвестиції у соціальний захист задля підвищення охоплення, стійкості та ефективності (INSPIRE)») між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку : позика 9765-UA від 04.12.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_026-24#top (дата звернення: 12.02.2026).

28. План дій Ради Європи для України на 2023-2026 роки «Стійкість, відновлення та відбудова» CM(2022)187 від 29.11.2022 р. URL:

https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-ukr/1680aa8282 (дата звернення: 24.02.2026).

29. План для Ukraine Facility. 2024-2027. URL: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf (дата звернення: 16.02.2026).

References

1. Mishyna C. V., Mishyn O. Yu. Naukovo-praktychni zasady sotsialnoho proektuvannia. Efektyvna ekonomika. 2020. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7620

2. Campomori F., Casula M. How to frame the governance dimension of social innovation: theoretical considerations and empirical evidence. *Innovation: The European Journal of Social Science Research.* 2023. №*36*(2). P. 171–189. URL: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13511610.2022.2036952

3. Wellings T. S., Majumdar S., Hänggli Fricker R., Pournaras E. Improving city life via legitimate and participatory policy-making: A data-driven approach in Switzerland. *Improving City Life via Data-driven Approach* : Proceedings of the 24th Annual International Conference on Digital Government Research, dg.o '23, July 11-14, 2023. Gdańsk, Poland. URL: https://arxiv.org/abs/2306.13696

4. Lemko H. I. Sotsialne proiektuvannia: definitsiia poniattia. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh.* 2021. № 78. S. 50–53.

5. Serha T. O., Shcherbyna S. S. Sotsialne proiektuvannia: sutnist, pryznachennia, metodolohiia. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Ser.: «Pedahohika. Sotsialna robota».* 2024. Vyp. 1(54). S. 195–199.

6. Myhovych T., Kropelnytska S., Kulesha-Liubinets M. Components and features of the social project. *Tendenze attuali della moderna ricerca scientifica* : Conference, June 2020. URL: https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3241

7. Kulava K. O., Brahar M. I. Sotsialne proiektuvannia yak instrument rozvytku ta vdoskonalennia praktyky sotsialnoi roboty. Materialy 79-yi nauk. konf. prof.-vykl. skladu i nauk. pratsivnykiv Odeskoho nats. un-tu im. I. I. Mechnykova. Sektsiia «Fakultet psykholohii ta sotsialnoi roboty» (Odesa, 27-29.11.2024). Odesa : Odes. nats. un-t im. I. I. Mechnykova, 2024. S. 27–30. URL: https://dspace.onu.edu.ua/items/a3ed80e5-a91d-4a75-9b32-e7a8e9412a06

8. Mohylka O. P, Kostina V. V. Sotsialne proiektuvannia v umovakh viiny v Ukraini: dosiahnennia ta novi vyklyky. *Suchasni realii ta perspektyvy sotsialnoho vykhovannia v riznykh sotsialnykh instytutsiiakh*: materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. Kharkiv : [b.v.]. 2023. S. 191–198. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/95435ae1-7212-4af2-8e71-795cfe1a9a87/content

9. Romanovska L. I. Osoblyvosti sotsialnoho proiektuvannia v sotsialnii roboti. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh.* 2020 r. № 68. T. 1. S. 104–108.

10. Nikitenko V. Sotsialne proiektuvannia u publichnomu upravlinni: synerhetychna metodolohiia. *Humanities studies*. 2023. № 16 (93). S. 174–182. URL: https://humstudies.com.ua/article/view/288999/282611

11. Nahorna H. O. Sotsialne proektuvannia: istoriia stanovlennia ta rozvytku. *Molodyi vchenyi*. 2016. № 5 (32). S. 451–454.

12. Matiushenko O. V. Sotsialne proiektuvannia: teoretychni pidkhody do vyznachennia. *Problemy suchasnykh transformatsii. Ser.: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia.* 2022. № 4. URL: https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/2022-4-02-01/2022-4-02-01

13. Kvasnii L. H., Voronchak I. O., Kvasnii Z. V., Senyshyn S. Ye., Hatskov, O. A. Stratehichnyi menedzhment sotsialnoi intehratsii Ukrainy v umovakh viiny. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk.* 2025. № 9. URL: https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/380

14. Pliushch V. Stratehii sotsialnoi intehratsii v ukrainskomu suspilstvi pid chas rosiisko-ukrainskoi viiny. *Sotsiolohichni studii.* 2025. № 2(27). S. 51–59. URL: https://sociostudios.knu.ua/index.php/socio/uk/article/view/427

15. Fadieiev V. Old and new differences: social (re)integration after the war. *Filosofska Dumka.* 2023. № 2. S. 99–116.

16. Sakharuk O. Rol tsyfrovykh tekhnolohii u protsesi sotsialnoi intehratsii ta reintehratsii postrazhdalykh vid viiny. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*. 2024. Vyp. 1 (12).

17. Tsymbaliuk I., Kolosok A. Teoretychni osnovy sotsialno-ekonomichnoi reintehratsii veteraniv u tsyvilne suspilstvo. *Vvichlyvist. Humanitas.* 2024. № 2. S. 140–148.

18. Mykhailyshyn H., Dovha M. Sotsialne proektuvannia yak odyn iz prohresyvnykh zasobiv podolannia problem molodykh simei u Ivano-Frankivskii oblasti. *Osvitnii prostir Ukrainy.* 2019. T. 17. S. 139–146. URL: https://journals.pnu.edu.ua/index.php/esu/article/view/2604

19. Petrochko Zh. Innovatsii sotsialnoi roboty shchodo zabezpechennia prava dytyny na simiu: suprovid simei iz chatbotu «Dytyna ne sama». *Vvichlyvist. Humanitas.* 2023. № 3. S. 74–81.

20. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoi intehratsii ta reintehratsii bezdomnykh osib: Nakaz Minsotspolityky Ukrainy vid 19.09.2013 r. № 596. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1671-13#Text

21. Social innovation theory and research. A Guide for Researchers. December 2014. 52 p. URL: https://youngfoundation.org/wp-content/uploads/2015/04/YOFJ2785_Tepsie_A-guide_for_researchers_06.01.15_WEB.pdf

22. Interreg Central Europe Programme. SIforREF – Integrating Refugees in Society and the Labour Market Through Social Innovation. URL: https://programme2014-20.interreg-central.eu/Content.Node/SiforREF.html

23. Proiekt «Modernizatsiia systemy sotsialnoi pidtrymky naselennia Ukrainy». URL: https://proifi.gov.ua/projects/227408004

24. Deiaki pytannia realizatsii eksperymentalnoho proektu z orhanizatsii v terytorialnykh hromadakh sotsialnoi roboty iz simiamy ta ditmy, yaki nalezhat do vrazlyvykh hrup naselennia ta/abo perebuvaiut u skladnykh zhyttievykh obstavynakh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 4.08. 2021 r. № 817. URL: https://zakononline.ua/documents/show/498199___741319

25. Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu iz zaprovadzhennia kompleksnoi sotsialnoi posluhy z formuvannia zhyttiestiikosti: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3.10.2023 r. № 1049. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D0%BF#Text

26. Deiaki pytannia realizatsii eksperymentalnoho proektu z orhanizatsii nadannia kompleksnoi sotsialnoi posluhy z formuvannia zhyttiestiikosti v terytorialnykh hromadakh: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.11.2025 r. № 1505. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1505-2025-%D0%BF#Text

27. Uhoda pro pozyku (Dodatkove finansuvannia dlia Proektu «Investytsii u sotsialnyi zakhyst zadlia pidvyshchennia okhoplennia, stiikosti ta efektyvnosti (INSPIRE)») mizh Ukrainoiu ta Mizhnarodnym bankom rekonstruktsii ta rozvytku: pozyka 9765-UA vid 04.12.2024 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_026-24#top

28. Plan dii Rady Yevropy dlia Ukrainy na 2023-2026 roky «Stiikist, vidnovlennia ta vidbudova» CM(2022)187 vid 29.11.2022 r. URL: https://rm.coe.int/action-plan-ukraine-2023-2026-ukr/1680aa8282

29. Plan dlia Ukraine Facility. 2024-2027. URL: https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/plan-ukraine-facility.pdf